

Scientometric Study of Dissertations in the Field of Islamic Economics in Iran

Received: 6 Nov. 2020

Accepted: 9 Feb. 2021

Nobakht Y (PhD) ^{1*}

1. Department of Finance and Accounting, Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Selcuk, Konya, Turkey.

Corresponding Author:

Younes Nobakht

Department of Finance and Accounting, Faculty of Economics and Administrative Sciences, University of Selcuk, Konya, Turkey.

Email: y.nobaxt@yahoo.com

Abstract

Background and aim: Scientometric studies have a crucial role in drawing up the trend of development and expansion of science. This study aimed at evaluating the scientometric aspects of dissertations published in the field of Islamic economics in Iran during 1993-2018.

Materials and methods: This applied study was done based on the quantitative content analysis method. The population of the study consisted of 215 dissertations published in universities and educational centers of Iran. Research data were collected using a checklist and analyzed by Excel and Tagol software.

Findings: Findings of the study showed that Imam Sadegh University, Qom Seminary and Allameh Tabataba'i University with 45, 41 and 16 dissertations had the highest rank in this field, respectively. From all dissertations, there were 56 (26%) titles on Islamic finance jurisprudence, 32 (15%) on Islamic economic system and 28 (13%) on Islamic financial rights, respectively. Most research methods used in the writing of dissertations were descriptive-analytic based on a jurisprudential approach (49 (23%) cases of all dissertations). Moreover, educational fields of Economic Sciences with 56, Islamic Sciences with 42 as well as Jurisprudence and Principles of Islamic Law with 32 dissertations had the largest number of them.

Conclusion: The results of the study indicated a diversity of dissertations in this field; however, more attention to economic, jurisprudential and legal issues in this field caused the negligence of technical topics such as finance and accounting.

Keywords: Dissertation, Content analysis, Scientometrics, Islamic economics, Iran

مطالعه علم سنجی رساله‌های حوزه اقتصاد اسلامی در ایران

پذیرش مقاله: ۹۹/۱۱/۲۱

دریافت مقاله: ۹۹/۸/۱۶

چکیده

سابقه و هدف: مطالعات علم سنجی در ترسیم روند توسعه و گسترش علم نقش اساسی دارند. هدف این مقاله، مطالعه علم سنجی رساله‌های حوزه اقتصاد اسلامی منتشر شده در ایران از ابتدای سال ۱۳۷۲ تا ابتدای سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش از نوع کاربردی بوده و با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش از ۲۱۵ عنوان رساله تشکیل شده است که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور منتشر شده‌اند. داده‌های پژوهش با بکارگیری ابزار سیاهه واری گردآوری و با استفاده از نرم‌افزارهای Excel و Tagol مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، دانشگاه امام صادق (ع) با ۴۵، حوزه علمیه قم با ۴۱ و دانشگاه علامه طباطبائی با ۱۶ عنوان رساله، بیشترین تعداد رساله‌ها را در این حوزه تولید نموده‌اند. از کل رساله‌ها؛ ۵۶ عنوان رساله (۲۶ درصد) در موضوع فقه مالی اسلامی بوده، نظام اقتصادی اسلام با ۳۲ (۱۵ درصد) و حقوق مالی اسلامی با ۲۸ عنوان رساله (۱۳ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بیشترین روش پژوهش بکارگرفته شده در نگارش رساله‌ها نیز روش تحلیلی توصیفی با رویکرد فقهی (با ۴۹ مورد و ۲۳ درصد از کل رساله‌ها) بوده است. همچنین، رشته‌های آموزشی علوم اقتصادی با ۵۶، علوم اسلامی با ۴۲ و فقه و مبانی حقوق اسلامی با ۳۲ عنوان رساله، بیشترین تعداد رساله‌ها را در این حوزه منتشر نموده‌اند.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاکی از تنوع رساله‌ها در این حوزه می‌باشد، لیکن، توجه بیشتر به مباحث اقتصادی، فقهی و حقوقی در این حوزه، موجب مغفول ماندن مباحث فنی مانند مالی و حسابداری در این زمینه شده است.

واژگان کلیدی: پایان‌نامه، تحلیل محتوا، علم سنجی، اقتصاد اسلامی، ایران

یونس نوبخت (PhD)^۱

۱. گروه مالی و حسابداری، دانشکده اقتصاد و علوم اداری، دانشگاه سلجوق، قونیه، ترکیه.

***نویسنده مسئول:**

یونس نوبخت

ترکیه، قونیه، دانشگاه سلجوق، دانشکده اقتصاد و علوم اداری، گروه مالی و حسابداری.

Email: y.nobaxt@yahoo.com

مقدمه

این منابع اطلاعاتی بااهمیت از نخستین دست‌آورد‌های پژوهشی منظم و پیش‌بینی شده دانشجویان هستند که جنبه‌های بازارپسندی و مصلحت‌اندیشی کمتری در آن‌ها دیده می‌شود (۶). علاوه بر این، دانشجویان در انتخاب موضوع بر اساس تمایلات شخصی، تجربه‌ی کاری و مسائل مطرح روز عمل می‌کنند. بنابراین، بررسی محتوای آن‌ها می‌تواند ابزار مناسبی برای آگاهی از موضوعات و گرایش‌های مطرح روز باشد و تغییرات اتفاق افتاده در زمینه‌های مختلف را نیز نشان دهد (۳). داده‌های مجموعه‌ی این پایان‌نامه‌ها در کنار هم، به خودی خود و همچنین در مقایسه با داده‌های منابع دیگر می‌تواند اطلاعات جدیدی را فراهم آورد که هم از لحاظ علمی و هم از لحاظ مدیریتی بسیار بااهمیت هستند. چنین اطلاعاتی از مرتب‌سازی، دسته‌بندی، اولویت‌بندی و مرتبط‌سازی داده‌ها و شکل‌دادن به آن‌ها در الگوهای جدید و یکپارچه حاصل می‌شود (۲).

پیشرفت علمی هر کشوری متکی بر پژوهش‌های پژوهشگران آن کشور است. هرچه میزان کمیّت و کیفیت پژوهش‌های یک کشور بیشتر باشد، رتبه و درجه علمی آن بیشتر خواهد بود. پایان‌نامه‌ها از انواع پژوهش‌های با ارزش علمی محسوب می‌شوند که به علت ماهیت و ویژگی‌های خاصی که دارند، نقش مهمی در پیشرفت علمی هر جامعه‌ای ایفا می‌نمایند. اصولاً پایان‌نامه حاصل یک مطالعه‌ی منظم و اصولی درباره‌ی یک مسئله مهم است که به وضوح، مشکل‌ها را مشخص می‌کند، فرضیه‌های مهم را مطرح می‌سازد، به منابع اطلاعات اشاره می‌کند و اطلاعات به دست‌آمده را تحلیل و در نهایت به یک نتیجه و توصیه دست می‌یابد. بنابراین پایان‌نامه‌ها به عنوان منبع علمی از سه جهت اهمیت دارند: ۱. به عنوان منابع اطلاعاتی مورد نیاز پژوهش؛ ۲. ارائه نتایج فعالیت‌های علمی و پژوهشی و ۳. جلوگیری از دوباره کاری‌ها (۱).

حقوق کمترین پایان نامه را با ۶/۸ درصد در رابطه با موضوع مالیات به رشته تحریر در آورده‌اند. بیشترین جامعه‌ی آماری پایان نامه‌ها نیز مربوط به کارکنان با ۴۹/۲ درصد و کمترین آن با ۵ درصد مربوط به پرونده‌های مالیاتی بوده است. علاوه بر این از تعداد ۴۸۲ عنوان پایان نامه، ۲۳۲ عنوان در راستای اولویت‌های پژوهشی اعلام شده از طرف سازمان امور مالیاتی کشور بوده است (۵).

نوبخت در مطالعه‌ای با عنوان مطالعه علم‌سنجی تولیدات علمی پژوهشنامه مالیات، به تحلیل محتوای تنها نشریه علمی حوزه دانش مالیاتی در ایران پرداخته است. نتایج یافته‌های وی حاکی است؛ در ۲۷۳ عنوان مقاله منشتر شده در این نشریه ۶۲۶ نویسنده مشارکت داشته‌اند که از این تعداد ۴۸۴ نفر را مردان و ۱۴۲ نفر را زنان تشکیل داده‌اند. با در نظر گرفتن سطح تحصیلی و مرتبه علمی نویسندگان؛ کارشناسان ارشد با ۴۲ درصد و استادیاران با ۲۸ درصد، در صدر جدول نویسندگان قرار دارند. در بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی نیز دانشگاه علامه طباطبائی با ۲۷ عنوان مقاله در رتبه اول و دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی به همراه دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی با ۱۶ عنوان مقاله در رتبه دوم قرار گرفته‌اند. از نظر گرایش موضوعی نیز ۱۱ درصد از آثار منتشرشده در حوزه ارزیابی کارکنان و ادارات مالیاتی بوده، مالیات بر درآمد شرکت‌ها با ۷/۳ درصد و فرار مالیاتی با ۶/۶ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند (۷).

Yurtseven در پژوهشی پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری حوزه موضوعی بانکداری و مالی اسلامی انجام شده در انستیتوی بانکداری و مالی اسلامی مالزی (IIBF) که در سال ۲۰۰۵ تحت نظر دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی (IIUM) تأسیس شده است را مورد بررسی قرار داد. یافته‌های پژوهش وی نشان می‌دهد؛ از زمان تأسیس این انستیتو تا سال ۲۰۱۹ در کل ۳۰۴ عنوان پایان نامه در این مرکز انجام شده است که از این تعداد ۲۱۴ عنوان مربوط به پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و ۹۰ عنوان نیز مربوط به رساله‌های دکتری می‌باشد. بیشترین تعداد پایان نامه‌ها نیز با ۴۵ عنوان مربوط به سال ۲۰۱۵ و کمترین آن تنها با ۱ عنوان مربوط به سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۸ می‌باشد. از دیگر نتایج پژوهش اینکه؛ سیر موضوعی مالی اسلامی در سطح آکادمیک، بیشتر از اینکه به کارهای تئوریک پرداخته شود، به کارکردهای عملی مؤسسات مالی اسلامی و صنعت بانکداری اختصاص داشت. همچنین بیشترین موضوعات کارشده در عنوان پایان نامه‌ها نیز مربوط به موضوعات؛ بانکداری، مالی، تکافل، فقه، پول و مالی خرد بوده است (۱۱).

نتایج تحقیقات Yardımcıoğlu و Selçuk که به بررسی محتوای پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری حوزه اقتصاد و مالی اسلامی در ترکیه پرداخته‌اند، نشان داد؛ ۷۶ دانشگاه در انجام این پایان نامه‌ها مشارکت داشته‌اند و از میان این دانشگاه‌ها، دانشگاه مارمارا با انجام ۲۱/۶ درصد از کل پایان نامه‌ها در رتبه اول و دانشگاه استانبول با ۹ درصد در رتبه دوم قرار گرفته‌اند. از دیگر نتایج این تحقیق که نزدیک‌ترین پژوهش به پژوهش حاضر نیز می‌باشد، اینکه؛ ۳۴/۵ درصد

از این رو لازم است ابعاد مختلف این پایان نامه‌ها همانند؛ حوزه‌های موضوعی، میزان مشارکت رشته‌های مختلف آموزشی، سهم هر یک از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و نوع روش پژوهش بکارگرفته شده در تولید این پایان نامه‌ها شناسایی، بررسی و تحلیل گردد، تا بر این اساس بتوان در مورد کمیّت و کیفیت موضوعاتی که در حال حاضر مورد توجه بوده، نقاط ضعف و کاستی‌ها، همچنین نیازهای پژوهشی مربوط به این حوزه را مورد ارزیابی قرار داد و با برنامه‌ریزی و ارایه‌ی راهکارهای موثر در جهت عمق بخشیدن به پایان نامه‌ها و نیز کاربردی‌تر نمودن آن‌ها گام‌های موثرتری برداشت.

بر اساس بررسی‌های انجام شده، بیشتر مطالعات علم‌سنجی انجام شده با موضوع تحلیل محتوا در ایران، به بررسی محتوای مجله‌ای خاص، مجموعه‌ای از مجلات و یا مقایسه‌ی محتوایی و موضوعی بین مجلات پرداخته و کمتر پایان نامه‌ها و رساله‌ها به عنوان نوعی از تولیدات علمی به صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بنابراین انتظار می‌رود، نتایج این پژوهش بتواند دانشجویان و پژوهشگران را از وضعیت موجود رساله‌های حوزه‌ی اقتصاد اسلامی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی آگاه و آنان را در انتخاب موضوع و نهایتاً بهبود وضعیت رساله‌نویسی یاری نماید. همچنین، یافته‌های حاصل از این مطالعه می‌تواند تصویری از فعالیت‌های پژوهشی را در این حوزه ترسیم نموده، موضوع‌های قابل توجه اما نادیده گرفته‌شده یا کمتر دیده شده را مشخص سازد. در ادامه به برخی از پژوهش‌هایی که به نحوی با این مقاله در ارتباط هستند اشاره می‌گردد.

نوبخت در پژوهشی با عنوان مطالعه علم‌سنجی رساله‌های حوزه مالی اسلامی در ایران، به بررسی این رساله‌ها در بازه‌ی زمانی بین سال‌های ۱۳۷۲ تا ۱۳۹۷ پرداخته است. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد، به‌طور کلی در ایران ۱۵۳ عنوان رساله در این حوزه منشتر شده است. از میان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، دانشگاه امام صادق (ع) و حوزه علمیه قم هرکدام با ۳۵ و دانشگاه علامه طباطبائی با ۱۴ عنوان رساله، بیشترین تعداد رساله‌ها را در این حوزه تولید نموده‌اند. از کل رساله‌ها؛ ۵۸ عنوان رساله (۳۸ درصد) در موضوع فقه مالی اسلامی بوده، حقوق مالی اسلامی با ۲۹ (۱۹ درصد) و بانکداری اسلامی با ۱۹ (۱۲ درصد) عنوان رساله در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بیشترین روش پژوهش بکارگرفته شده در نگارش رساله‌ها نیز روش تحلیلی توصیفی با رویکرد فقهی بوده است. همچنین رشته‌های آموزشی علوم اسلامی با ۳۶ عنوان رساله، فقه و مبانی حقوق اسلامی با ۲۶ و حقوق خصوصی و علوم اقتصادی هرکدام با ۲۳ عنوان رساله، بیشترین تعداد رساله‌ها را در این حوزه منشتر نموده‌اند (۸).

مهشیدی در پژوهشی به تحلیل محتوای پایان نامه‌های مالیاتی کتابخانه سازمان امور مالیاتی کشور در طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ پرداخته است. یافته‌های پژوهش وی نشان می‌دهد؛ موضوع سازمان وصول مالیات‌ها با ۵۶/۶ درصد بیشترین و مالیات‌های اسلامی با ۱ درصد کمترین پایان نامه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین دانشجویان مدیریت بیشترین پایان نامه را با ۵۵/۴ درصد و دانشجویان

منتشرشده در حوزه‌ی اقتصاد اسلامی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور می‌باشد که همگی به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب شدند ($N=215$). برای تحلیل موضوع رساله‌ها، واحد ثبت، «موضوع» یا «موضوعات» رساله‌ها در نظر گرفته شد و مقوله‌ها با الهام از عنوان، چکیده‌ها، اهداف، سؤالات، متغیرها، فرضیه‌ها و مفاهیم عملیاتی تعیین شدند. همچنین برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از سیاه‌واریسی محقق ساخته استفاده گردید. در تحلیل داده‌ها نیز از روش‌های آمار توصیفی نظیر؛ دسته‌بندی داده‌ها بر حسب توزیع فراوانی، درصد فراوانی و رسم جداول و نمودارها استفاده شد. داده‌ها با استفاده از سامانه‌های ثبت پایان‌نامه در کشور (ایران داک و سیمرغ) و همچنین با مراجعه مستقیم به بانک‌های اطلاعاتی پایان‌نامه‌های کتابخانه‌های تمام دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور و با بررسی یک به یک رساله‌های موجود استخراج و در سیاه‌واریسی ثبت شدند. بدین‌ترتیب کلیه اطلاعات رساله‌ها اعم از سال، پدیدآورنده‌ها (دانشجویان و اساتید راهنما)، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، رتبه علمی اساتید راهنما، رشته‌ها و گرایش‌های آموزشی، گرایش موضوعی و روش‌های پژوهش بکار گرفته شده در سیاه‌واریسی وارد و اطلاعات بدست آمده با استفاده از نرم‌افزارهای صفحه گسترده Excel و تحلیل کلمات Tagol مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. بازه‌ی زمانی پژوهش نیز ۲۶ ساله بوده و از ابتدای سال ۱۳۷۲ تا ابتدای سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

یافته‌ها

پرسش اول پژوهش به بررسی توزیع فراوانی رساله‌ها به تفکیک سال نگارش اختصاص یافته است که جدول ۱ توزیع فراوانی آن‌ها را نشان می‌دهد.

اولین رساله مربوط به حوزه‌ی اقتصاد اسلامی در ایران، سال ۱۳۷۲ نوشته شده است. این رساله که با عنوان "بررسی احکام ثروت‌های عمومی در اسلام (انفال)" در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات دفاع شده، در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی نگاشته شده است. همچنین، بیشترین تعداد رساله نوشته شده با ۳۵ عنوان و ۱۶/۳ درصد از کل رساله‌ها مربوط به سال ۱۳۹۵ است و سال‌های ۱۳۹۶ با ۳۲ عنوان و ۱۴/۹ درصد و ۱۳۹۴ با ۲۹ عنوان و ۱۳/۵ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. از نکات قابل ذکر دیگر این که در سال ۱۳۷۴ هیچ رساله‌ای در این حوزه نگاشته نشده است (جدول ۱).

سؤال دوم پژوهش به بررسی نقش هر کدام از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی در تولید رساله‌ها اختصاص یافته بود که جدول ۲ سهم هر کدام از این مراکز را در نگارش رساله‌ها نشان می‌دهد.

دانشگاه امام صادق (ع) با ۴۵ عنوان رساله در رتبه اول، حوزه علمیه قم با ۴۱ عنوان رساله در رتبه دوم و دانشگاه علامه طباطبائی با ۱۶ عنوان رساله در رتبه سوم قرار گرفته است. بطورکلی، کمی بیش از ۴۷ درصد از کل رساله‌ها به این سه مرکز اختصاص دارد (جدول ۲).

از کل پایان‌نامه‌ها مربوط به سه سال اخیر بوده و بیشترین گرایش موضوعی رساله‌ها نیز مربوط به موضوعات بانکداری مشارکتی، بانکداری بدون بهره و مالی اسلامی بوده است (۱۰).

Baker, Kumar و Pattnaik در مطالعه‌ای مقالات مجله Journal of Corporate Finance که یکی از مجلات معتبر پایگاه علمی الزویر می‌باشد را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان داد؛ از سال ۱۹۹۴ تا پایان سال ۲۰۱۸ تعداد ۱۴۰۱ عنوان مقاله در این نشریه به چاپ رسیده است که از این تعداد بیشترین تعداد مقالات انتشار یافته مربوط به سال ۲۰۱۷ با ۱۶۸ عنوان بوده است. همچنین بیشترین مقالات منتشر شده در این مجله مربوط به پژوهشگران دانشگاه‌های Georgia و Renmin می‌باشد. از دیگر نتایج پژوهش اینکه، بیشترین گرایش موضوعی مقالات مربوط به موضوعات حاکمیت شرکتی، ساختار سرمایه و هزینه‌های اجرایی بوده است (۴).

بدین ترتیب با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش سؤالات زیر مطرح و آزمون شده‌اند.

سؤال اول: توزیع فراوانی رساله‌ها به تفکیک سال نگارش چگونه می‌باشد؟

سؤال دوم: سهم هر یک از دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در تولید رساله‌ها چقدر بوده است؟

سؤال سوم: سهم هر یک از رتبه‌های علمی در تولید رساله‌ها چقدر بوده است؟

سؤال چهارم: توزیع فراوانی جنسیتی پدیدآورندگان رساله‌ها چگونه است؟

سؤال پنجم: توزیع فراوانی رشته‌ها و گرایش‌های آموزشی در تولید رساله‌ها چگونه می‌باشد؟

سؤال ششم: بیشترین مسئولیت راهنمایی و هدایت رساله‌ها بر عهده چه کسانی بوده است؟

سؤال هفتم: توزیع فراوانی گرایش‌های موضوعی در رساله‌ها چگونه می‌باشد؟

سؤال هشتم: توزیع فراوانی روش‌های پژوهش بکارگرفته شده در رساله‌ها چگونه است؟

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نوع کاربردی بوده و با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی صورت گرفته است. تحلیل محتوا تکنیکی پژوهشی برای استنباط تکرار پذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آن‌ها است. همچنین روشی برای مطالعه‌ی عینی، کمی و سیستماتیک فرآورده‌های ارتباطی (محتوای آشکار پیام) جهت رسیدن به تفسیر می‌باشد. در این تعریف بر سه واژه «عینیت»، «کمیت» و «نظام‌مند بودن» تأکید شده است (۹) که در این پژوهش نیز سعی بر آن است که توجه به این سه مؤلفه رعایت شود. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمامی رساله‌های دکتری

جدول ۱. توزیع فراوانی رساله‌ها به تفکیک سال انتشار

سال دفاع	فراوانی	درصد	سال دفاع	فراوانی	درصد
۱۳۹۷	۲۷	۱۲/۵	۱۳۸۴	۲	۰/۹
۱۳۹۶	۳۲	۱۴/۹	۱۳۸۳	۱	۰/۴
۱۳۹۵	۳۵	۱۶/۳	۱۳۸۲	۴	۱/۸
۱۳۹۴	۲۹	۱۳/۵	۱۳۸۱	۲	۰/۹
۱۳۹۳	۱۲	۵/۶	۱۳۸۰	۱	۰/۴
۱۳۹۲	۲۰	۹/۳	۱۳۷۹	۲	۰/۹
۱۳۹۱	۶	۲/۸	۱۳۷۸	۱	۰/۶
۱۳۹۰	۹	۴/۲	۱۳۷۷	۲	۰/۹
۱۳۸۹	۷	۳/۲	۱۳۷۶	۱	۰/۴
۱۳۸۸	۶	۲/۸	۱۳۷۵	۱	۰/۶
۱۳۸۷	۸	۳/۷	۱۳۷۴	۰	۰
۱۳۸۶	۱	۰/۴	۱۳۷۳	۱	۰/۴
۱۳۸۵	۴	۱/۸	۱۳۷۲	۱	۰/۴
مجموع	۲۱۵		۱۰۰		

جدول ۲. میزان مشارکت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی در تولید رساله‌ها

ردیف	دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی	فراوانی	درصد
۱	امام صادق (ع)	۴۵	۲۱
۲	حوزه علمیه قم	۴۱	۱۹/۱
۳	علامه طباطبائی	۱۶	۷/۴
۴	فردوسی	۱۴	۶/۵
۵	آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات	۱۳	۶
۶	تهران	۱۲	۵/۶
۷	تربیت مدرس	۱۱	۵/۱
۸	مفید	۷	۳/۲
۹	جامعه المصطفی (ص)	۶	۲/۸
۱۰	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۶	۲/۸
۱۱	پیام نور	۵	۲/۳
۱۲	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)	۵	۲/۳
۱۳	مازندران	۴	۱/۸
۱۴	قم	۴	۱/۸
۱۵	ارومیه	۴	۱/۸
۱۶	سایرین	≥۳	۱۰/۲

عهده داشته‌اند. لازم به یادآوری است، برخی از رساله‌ها بیش از یک استاد راهنما داشت، به همین دلیل تعداد اساتید راهنما بیشتر از تعداد رساله‌ها می‌باشد (جدول ۳).

جدول ۳. میزان مشارکت مرتبه‌های علمی در تولید رساله‌ها

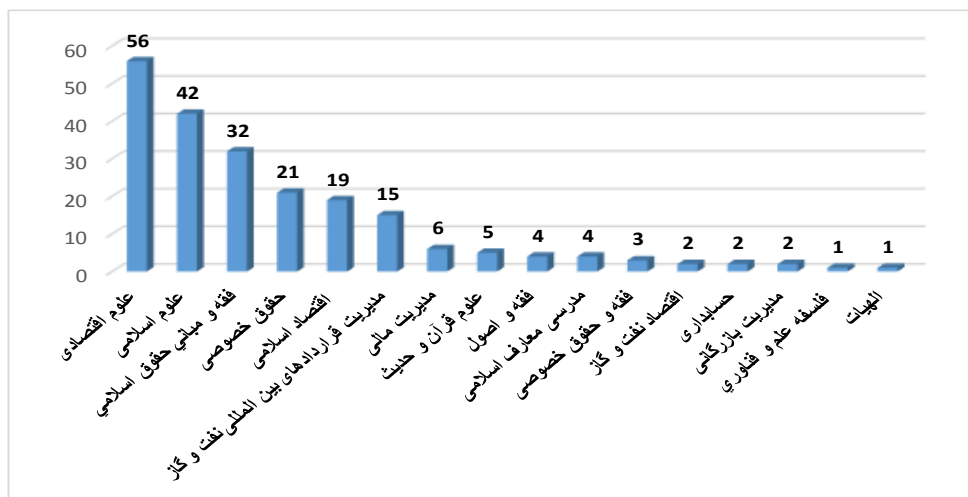
سطح تحصیلی	فراوانی	درصد
استاد	۹۷	۴۰/۲
دانشیار	۸۵	۳۵/۲
استادیار	۵۱	۲۱/۱
نامشخص	۸	۳/۳
مجموع	۲۴۱	۱۰۰

پرسش سوم به بررسی میزان مشارکت هر یک از رتبه‌های علمی اعم از استادان، دانشیاران و استادیاران دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی در تولید رساله‌ها اختصاص یافته بود که جدول ۳ داده‌های آماری آن را نشان می‌دهد.

از مجموع ۲۴۱ مدرسی که به‌عنوان استاد راهنما مسئولیت هدایت و راهنمایی رساله‌های دکتری را به عهده داشته‌اند؛ تعداد ۸ نفر (۳/۳٪) که درجه علمی ایشان مشخص نبود، در گروه نامشخص قرار گرفتند. از ۲۳۳ مدرس باقیمانده، به ترتیب؛ ۹۷ نفر استاد (۴۰/۲٪)، ۸۴ نفر دانشیار (۳۵/۲٪) و ۵۱ نفر استادیار (۲۱/۱٪) بودند. بدین ترتیب، داده‌های جدول حاکی از این است که از بین اعضای هیأت علمی، استادان بیشترین و استادیاران کمترین مسئولیت راهنمایی رساله‌ها را بر

رشته علوم اقتصادی با ۵۶ عنوان رساله در رتبه اول، رشته علوم اسلامی با ۴۲ عنوان رساله در رتبه دوم و رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی با ۳۲ عنوان رساله در رتبه سوم، بیشترین تعداد رساله‌های نوشته شده را در حوزه اقتصاد اسلامی بر عهده داشته‌اند. همچنین رشته‌های فلسفه علم و فناوری و الهیات نیز تنها با یک عنوان رساله کمترین تعداد رساله نوشته شده در این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۱).

سؤال چهارم به تعیین سهم دانشجویان مرد و زن در نگارش رساله‌ها اختصاص یافته بود. بررسی‌ها نشان داد از ۲۱۵ دانشجوی دکتری که رساله‌ی خود را در حوزه اقتصاد اسلامی نوشته‌اند، ۱۹۸ نفر مرد (۹۲٪) و ۱۷ نفر زن (۸٪) بوده‌اند. پرسش پنجم به بررسی سهم هریک از رشته‌ها و گرایش‌های آموزشی در تولید رساله‌ها اختصاص یافته بود. نمودار ۱ سهم هرکدام از آن‌ها را در تولید این رساله‌ها نشان می‌دهد.

نمودار ۱. میزان مشارکت رشته‌های آموزشی در تولید رساله‌ها

همراه محمدمهدی عسگری با ۶ عنوان رساله، در رتبه‌ی سوم قرار گرفته‌اند. بطور کلی ۲۴۱ نفر در راهنمایی این رساله‌ها مشارکت داشته‌اند که از این تعداد ۱۱۶ نفر، تنها راهنمایی یک رساله را در این حوزه بر عهده داشته‌اند. نقطه قابل ذکر دیگر اینکه؛ از کل رساله‌ها، ۳ عنوان رساله فاقد مشخصات اساتید راهنما بود (جدول ۴).

سؤال ششم به بررسی اساتیدی که بیشترین مسئولیت راهنمایی رساله‌ها را بر عهده داشته‌اند اختصاص یافته است. جدول ۴ توزیع فراوانی آن‌ها را نشان می‌دهد. محمدهادی زاهدی و با راهنمایی ۱۱ عنوان رساله در رتبه‌ی اول، حسن آقائزری با ۱۰ عنوان رساله در رتبه‌ی دوم و مسعود درخشان به

جدول ۴. رتبه‌بندی اساتید راهنمای تولیدات علمی جامعه آماری پژوهش

ردیف	اساتید راهنما	وابستگی سازمانی	رساله‌های راهنمایی شده
۱	محمدهادی زاهدی و وفا	دانشگاه امام صادق (ع)	۱۱
۲	حسن آقائزری	حوزه علمیه قم	۱۰
۳	مسعود درخشان	دانشگاه علامه طباطبائی	۶
۴	محمدمهدی عسگری	دانشگاه امام صادق (ع)	۶
۵	سید محمدرضا سیدنورانی	دانشگاه علامه طباطبائی	۵
۶	اکبر ترابی شهرضایی	حوزه علمیه قم	۵
۷	پرویز داودی	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۸	سیدعباس موسویان	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۵
۹	اصغر ابوالحسنی هستیانی	دانشگاه پیام نور	۴
۱۰	منصور امینی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات	۴
۱۱	حسن سبحانی	دانشگاه تهران	۴
۱۲	مهدی صادقی شاهدانی	دانشگاه امام صادق (ع)	۴
۱۳	غلامرضا مصباحی مقدم	دانشگاه امام صادق (ع)	۴
۱۴	سایر	دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی	≥۳
مجموع			۲۴۱

جدول ۵. توزیع فراوانی گرایش‌های موضوعی رساله‌ها

ردیف	گرایش موضوعی	تعداد	درصد
۱	فقه مالی اسلامی	۵۶	۲۶
۲	نظام اقتصادی اسلام	۳۲	۱۵
۳	حقوق مالی اسلامی	۲۸	۱۳
۴	نظریه‌های اقتصاد اسلامی	۲۷	۱۲/۵
۵	بانکداری اسلامی	۲۰	۹/۳
۶	تامین مالی اسلامی	۱۷	۸
۷	ابزارهای مالی اسلامی	۱۴	۶/۵
۸	عقود مالی اسلامی	۱۱	۵
۹	بیمه‌های اسلامی	۴	۱/۸
۱۰	عدالت اقتصادی	۳	۱/۴
۱۱	حسابداری اسلامی	۱	۲/۳
۱۲	مالیه اسلامی	۱	۰/۴
	مجموع	۲۱۵	۱۰۰

سؤال هشتم به بررسی روش‌های پژوهش و شیوه‌های تحلیل بکارگرفته شده در هر یک از رساله‌های دکتری اختصاص یافته بود. جدول ۶ توزیع فراوانی آن‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۶. روش‌های پژوهش و شیوه‌های تحلیل بکارگرفته شده در رساله‌ها

ردیف	روش پژوهش	شیوه تحلیل	تعداد	درصد
۱	تحلیلی توصیفی	فقهی	۴۹	۲۲/۸
۲	تحلیلی توصیفی	فقهی و حقوقی	۲۵	۱۱/۶
۳	تحلیلی توصیفی	اقتصادی	۲۴	۱۱/۱
۴	تحلیلی توصیفی	فقهی و اقتصادی	۱۸	۸/۴
۵	همبستگی توصیفی	اقتصادی	۱۱	۵
۶	تحلیلی توصیفی	قرآنی و روایی	۱۰	۴/۶
۷	تحلیلی توصیفی	فقهی و روایی	۹	۴/۲
۸	تحلیلی توصیفی	حقوقی	۶	۲/۸
۹	تحلیلی مقایسه‌ای	حقوقی	۶	۲/۸
۱۰	تحلیلی توصیفی	فقهی، حقوقی و اقتصادی	۵	۲/۳
۱۱	تحلیلی مقایسه‌ای	اقتصادی	۵	۲/۳
۱۲	تحلیلی توصیفی	حقوقی و اقتصادی	۳	۱/۴
۱۳	تحلیلی توصیفی	روایی	۳	۱/۴
۱۴	سایر (≥۲)	سایر (≥۲)	۴۱	۱۹/۱

پژوهش‌های دانشگاهی در قالب پایان‌نامه و یا رساله‌ها ارائه می‌شود و بسیاری از مقالات پژوهشی برگرفته از همین پایان‌نامه و رساله‌ها هستند. در این میان، رساله‌های دکتری بازنمونی از برترین درجه علمی و انتشارات دانشگاهی و منبع مفید و ارزشمند اطلاعاتی هستند و می‌توانند مبنایی برای مقایسه و تحلیل‌های عملکردی باشند. از این‌رو، در این پژوهش سعی شد محتوای اطلاعاتی رساله‌های حوزه اقتصاد اسلامی در ایران شناسایی، بررسی و تحلیل گردد تا بر این اساس بتوان در مورد مهمترین موضوعاتی که در حال حاضر مورد توجه بوده، نقاط ضعف و کاستی‌ها، همچنین نیازهای پژوهشی مربوط این حوزه را مورد ارزیابی قرار داد. بررسی وضعیت رساله‌های دفاع شده در حوزه اقتصاد اسلامی در ایران نشان داد که از ۲۱۵ عنوان رساله‌ای تولید شده در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور، بیشترین تعداد رساله با ۳۵ عنوان و

پرسش هفتم به بررسی گرایش موضوعی رساله‌ها اختصاص یافته بود. برای تعیین گرایش موضوعی رساله‌ها در ابتدا با توجه به عنوان، چکیده، کلیدواژه‌ها و سپس با نگاهی اجمالی به متن رساله، برای هر رساله، یک تا سه توصیف‌گر در نظر گرفته و در نهایت، یک توصیف‌گر که ارتباط نزدیکی با رساله داشت انتخاب، سپس با توجه به فراوانی موضوعات انتخاب شده رساله‌ها در دوازده گروه فقه مالی اسلامی، نظام اقتصادی اسلام، حقوق مالی اسلامی، نظریه‌های اقتصاد اسلامی، بانکداری اسلامی، تأمین مالی اسلامی، ابزارهای مالی اسلامی، عقود مالی اسلامی، بیمه‌های اسلامی، عدالت اقتصادی، حسابداری اسلامی و مالیه اسلامی دسته‌بندی شدند که جدول ۵ داده‌های آماری آن را نشان می‌دهد. از کل رساله‌ها؛ ۵۶ عنوان رساله (۲۶٪) در موضوع فقه مالی اسلامی بوده، نظام اقتصادی اسلام با ۳۲ عنوان رساله (۱۵٪) و حقوق مالی اسلامی با ۲۸ عنوان رساله (۱۳٪) به عنوان بیشترین رساله‌های نوشته شده در این حوزه در رتبه‌های بعدی قرار دارند. کمترین رساله‌ها نیز مربوط به موضوعات حسابداری اسلامی و مالیه اسلامی است که تنها با یک عنوان رساله در تبه‌های آخر جدول گرایش‌های موضوعی رساله‌ها قرار گرفته‌اند (جدول ۵).

در بیشتر رساله‌ها از روش‌های تحلیلی توصیفی برای انجام پژوهش استفاده شده است. از سایر روش‌های پژوهش که بیشترین کاربرد را داشته‌اند، می‌توان به روش همبستگی توصیفی با ۱۱ مورد اشاره نمود. در میان روش‌های پژوهشی تحلیلی توصیفی نیز بیشترین اقبال به سمت تحلیل فقهی با ۴۹ و تحلیل فقهی و حقوقی با ۲۵ مورد و کمترین به تحلیل حقوقی و اقتصادی و روایی با ۳ مورد اشاره کرد (جدول ۶).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگران همه ساله تحقیقات زیادی را در حوزه‌های مختلف انجام و یافته‌های پژوهش خود را در نشریات علمی، کنفرانس‌ها و همایش‌های داخلی و خارجی عرضه می‌کنند. حجم زیادی از

رشته‌های آموزشی علوم اسلامی، فقه و مبانی حقوق اسلامی و حقوق خصوصی بوده است.

بررسی روش‌های پژوهش و شیوه‌های تحلیل بکارگرفته شده در تولید رساله‌های حوزه اقتصاد اسلامی نشان داد: روش پژوهش تحلیلی توصیفی با رویکرد فقهی با ۴۹ مورد و ۲۲/۸ درصد در رتبه اول، روش پژوهش تحلیلی توصیفی با رویکرد فقهی و حقوقی با ۲۵ مورد و ۱۱/۶ درصد در رتبه دوم و روش پژوهش تحلیلی توصیفی با رویکرد اقتصادی با ۲۴ مورد و ۱۱/۲ درصد در رتبه سوم قرار گرفته‌اند. بدین ترتیب مشاهدات نشان می‌دهد، در اکثر رساله‌ها از روش‌های تحلیلی توصیفی برای انجام پژوهش استفاده شده و سایر روش‌ها اعم از همبستگی توصیفی، تحلیلی مقایسه‌ای، تحلیلی بنیادی و تحلیلی اکتشافی سهم ناچیزی در انجام روش‌های پژوهشی به خود اختصاص داده‌اند. تعداد اندک پژوهش‌های پیمایشی و آزمایشگاهی در بین رساله‌ها از نکات ضعف پژوهش‌های مرتبط با حوزه اقتصاد اسلامی در ایران محسوب می‌شود. تبیین، تشریح و تاکید بر مباحث تئوریک در کلاس‌های درس، به علت کمبود مباحث تئوریک و جدید بودن این مطالعات می‌تواند از دلایل اقبال دانشجویان به سمت مباحث تحلیلی توصیفی باشد. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) به طور کامل همخوانی دارد. وی نیز در پژوهش خود اعلام نموده است که در بیشتر پایان‌نامه‌های این حوزه از روش‌های تحلیلی توصیفی برای انجام پژوهش استفاده شده است و سهم سایر روش‌ها اندک می‌باشد. این در حالی است که پژوهش Yurtseven (۱۱) نشان می‌دهد که پژوهش‌های پیمایشی و آزمایشگاهی با ۴۴/۷ درصد بیشتر از سایر روش‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است.

بررسی گرایش موضوعی رساله‌ها نشان داد که بیشترین تعداد رساله‌ها مربوط به موضوع فقه مالی اسلامی با ۵۶ عنوان رساله بوده و نظام اقتصادی اسلام با ۳۲ و حقوق مالی اسلامی با ۲۸ عنوان رساله در رده‌های بعدی قرار دارند. همچنین موضوعات حسابداری اسلامی و مالیه اسلامی تنها با ۱ عنوان رساله کمترین میزان رساله‌های تولید شده در این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند. به نظر می‌رسد دلیل انتخاب زیاد موضوع فقه مالی اسلامی و حقوق مالی اسلامی توسط دانشجویان، کمبود مباحث فقهی و حقوقی در این زمینه و همچنین موضوع نظام اقتصادی اسلام، احساس نیاز به مباحث تئوریک و نظری در این زمینه با توجه به جدید بودن این حوزه از علم اقتصاد بوده باشد. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) تا حدودی همخوانی دارد. وی نیز در پژوهش خود گزارش نموده است که موضوعات فقه مالی اسلامی، حقوق مالی اسلامی و بانکداری اسلامی بیشتر از سایر موضوعات این حوزه مورد توجه دانشجویان در ایران بوده است. این در حالی است Yurtseven (۱۱) در پژوهش خود اعلام نموده است که بیشترین پایان‌نامه‌های این حوزه در مالزی مربوط به موضوعات؛ بانکداری، مالی، تکافل، فقه، پول و مالی خرد بوده است. علاوه بر این پژوهش Selçuk و Yardımcıoğlu (۱۰) نیز نشان می‌دهد که موضوعات بانکداری مشارکتی، بانکداری بدون بهره و مالی اسلامی

۱۶/۳ درصد از کل رساله‌ها، مربوط به سال ۱۳۹۵ است و سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۴ به ترتیب با ۳۲ و ۲۹ عنوان رساله (۱۴/۹ و ۱۳/۵ درصد از کل رساله‌ها) در رده‌های بعدی قرار دارند. توزیع فراوانی رساله‌های دفاع شده در طول سال‌های مختلف نشان از افزایش نسبی تعداد آن‌ها بعد از سال ۱۳۸۷ دارد که البته رشد آن از سال ۱۳۹۲ به بعد چشمگیرتر بوده است. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) Yurtseven (۱۱) و Selçuk و Yardımcıoğlu (۱۰) که به ترتیب در ایران، مالزی و ترکیه در حوزه‌های مشابه انجام شده است، همخوانی دارد. ایشان نیز در پژوهش خود گزارش نموده‌اند که تعداد پایان‌نامه‌های منتشر شده در این حوزه، در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است. در بررسی سهم هر یک از دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی در تولید رساله‌های دکتری در این حوزه، یافته‌ها نشان داد که دانشگاه امام صادق (ع) با ۴۵ عنوان رساله و حوزه علمیه قم با ۴۱ عنوان رساله در صدر جدول قرار گرفته‌اند و دانشگاه علامه طباطبائی نیز با ۱۶ عنوان رساله در رده بعدی است. البته پیش‌تاز بودن دانشگاه امام صادق (ع) و حوزه علمیه قم با توجه به نوع ماموریت این مراکز در حوزه علوم انسانی اسلامی دور از انتظار نبوده است. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) همخوانی دارد. وی نیز در پژوهش خود بیان نموده است که دانشگاه امام صادق (ع)، حوزه علمیه قم و دانشگاه علامه طباطبائی جزء مراکز آموزشی پیشرو در انتشار پایان‌نامه‌های این حوزه بوده‌اند.

در بررسی جنسیت دانشجویانی که رساله خود را در حوزه اقتصاد اسلامی نوشته‌اند، این نتیجه حاصل گردید که از مجموع ۲۱۵ عنوان رساله نوشته شده توسط دانشجویان دکتری، ۱۹۸ نفر مرد (۹۲٪) و ۱۷ نفر (۸٪) زن بوده‌اند. از دلایل تعداد کم رساله‌هایی که در این حوزه توسط زنان نوشته شده است، می‌توان به تعداد کمتر اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی زن در این حوزه نسبت به مردان اشاره کرد. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) همخوانی کامل دارد. وی در پژوهش خود میزان مشارکت زنان در تولید پایان‌نامه‌های این حوزه را ۹۲ درصد اعلام نموده است. این در حالی است که پژوهش Yurtseven (۱۱) و Selçuk و Yardımcıoğlu (۱۰) میزان مشارکت مردان را به ترتیب ۶۷ و ۸۳ درصد اعلام نموده‌اند.

یافته‌های مربوط به سهم هر یک از رشته‌ها و گرایش‌های آموزشی در تولید رساله‌های این حوزه نشان داد که رشته علوم اقتصادی با ۵۶ عنوان رساله در رتبه اول، رشته علوم اسلامی با ۴۲ عنوان رساله در رتبه دوم و رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی با ۳۲ عنوان رساله در رتبه سوم، بیشترین تعداد تولید رساله‌های حوزه اقتصاد اسلامی بر عهده داشته‌اند. البته لازم به توضیح است که تمام گرایش‌های مربوط به علم اقتصاد به غیر از اقتصاد اسلامی در قالب رشته‌ی علوم اقتصادی در نظر گرفته شده است. این بخش از یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات نوبخت (۸) تا حدودی همخوانی دارد. وی در پژوهش خود اعلام نموده است که بیشترین تعداد پایان‌نامه‌های انجام شده در این حوزه مربوط به

بدین ترتیب، با توجه به اینکه در این پژوهش مشخص گردید، موضوعاتی همچون؛ فقه مالی اسلامی، نظام اقتصادی اسلام، حقوق مالی اسلامی، نظریه‌های اقتصاد اسلامی و بانکداری اسلامی بیشتر از سایر موضوعات این حوزه مورد توجه دانشجویان قرار گرفته است، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، بررسی و تجزیه تحلیل این موضوعات نیز مد نظر پژوهشگران قرار گیرد تا روند کلی تحقیقات این حوزه به صورت جزئی‌تر نیز مشخص گردد. همچنین به منظور ترسیم دقیق نقشه علمی این حوزه، پیشنهاد می‌شود، پژوهش‌های مشابهی بر روی مقالات و همچنین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد این حوزه نیز صورت گیرد.

بیشتر از سایر موضوعات این حوزه مورد توجه دانشجویان ترکیه‌ای بوده است.

به طور کلی، مطالعه‌ی علم‌سنجی رساله‌های منتشر شده در حوزه اقتصاد اسلامی نشان از افزایش نسبی تعداد آن‌ها در طی سال‌های اخیر دارد. اما به نظر می‌رسد، همچنان تعداد رساله‌های تولید شده در این زمینه نسبت به سایر حوزه‌ها با توجه به درگیری رشته‌ها و گرایش‌های مختلف آموزشی نظیر، علوم اقتصادی، علوم اسلامی و فقه و مبانی حقوق اسلامی با مباحث مطرح در این حوزه اندک باشد. از دلایل آن می‌توان به عدم وجود دروس خاص این حوزه در سرفصل دروس رشته‌های درگیر در این حوزه و همچنین نبود رشته اقتصاد اسلامی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور تا قبل از سال ۱۳۹۱ اشاره کرد.

References

1. Akrami R, Hariri M. Evaluation of masters theses in librarianship from the viewpoint of applying research methods in three universities of Tehran, Shiraz and Iran university of medical sciences. [Master Thesis]. Tehran: Iran University of Medical Sciences; 1993. Available at: <http://centlib.iums.ac.ir:8800/site/catalogue/91896> [In Persian]
2. Alidousti S, Shahriari P, Khosrowjerdi M, Shirani F, Bayrami H. Description and analysis pattern for theses and dissertations. Iranian Journal of Information Processing and Management. 2009; 24(4): 5-28. Available at: <http://jipm.irandoc.ac.ir/article-1-526-en.html> [In Persian]
3. Azaranfar J. Content analysis of Library and Information Science theses and dissertations held with IRANDOC 1994-2004. Iranian Journal of Information Processing and Management. 2006; 21(4): 19-39. Available at: <http://jipm.irandoc.ac.ir/article-1-72-en.html> [In Persian]
4. Baker HK, Kumar S, Pattnaik D. Twenty-five years of the Journal of Corporate Finance: A scientometric analysis. Journal of Corporate Finance. 2020; 101572. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S092911992030016X>
5. Mahshidi K, Rafie Moghadam F. Content analysis of taxation theses in the library of Iranian national tax administration, 2010-2014. Scientometrics Research Journal. 2017; 3(5): 97-108. Available at: http://rsci.shahed.ac.ir/article_796.html?lang=en [In Persian]
6. Mirsandasi SM. Content analysis of student theses in sociology - Tarbiat Modares University (MSc and Ph.d. 1986-1997). Mesbah. 2004; 13(46): 157-76. [In Persian]
7. Nobakht Y. Scientometrics Study of Scientific Production of the Journal of Tax Research. Knowledge Studies. 2019; 5(18): 33-54. Available at: https://jks.atu.ac.ir/article_9772.html?lang=en [In Persian]
8. Nobakht, Y. Scientometrics study of the Islamic finance sphere treatises in Iran. Financial Knowledge of Securities Analysis. 2019; 12(44): 37-48. Available at: http://jfkasrbiu.ac.ir/article_14944.html?lang=en [In Persian]
9. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi A. Research methods in behavioral sciences. Tehran: Agah Publication. 2004; 7-132. [In Persian]
10. Selçuk M, Yardımcıoğlu F. İslam ekonomisi ve finansi alanında türkiye’de yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. International Journal of Islamic Economics and Finance Studies. 2017; 3(3). [In Turkish]
11. Yurtseven M. İslam ekonomisi alanında yapılan tezlerin bibliyometrik açıdan incelenmesi: Malezya uluslararası islam üniversitesi örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 2019; (43): 111-38. Available at: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/907482> [In Turkish]